

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA — POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTAMÂNĂ

Sub conducerea D-lui SILIU RĂDULESCU Consilier la Curtea de Apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
15, STR. JULES MICHELET, 15

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR
1 Nov. 1893 — 17 Aug. 1931

George Solomonescu. — *Intre două concepții de a distribui justiția: concepția franceză și concepția germană.*
Jurisprudența română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție S. II.*—Sentința.—Comunicare neregulată. — Dacă poate fi atacată cu apel după înscrierea la Olișterul stărei civile. — (Agafia Zubenco cu Niculae Petrescu).
Curtea de Apel din Iași S. II. — Culpă. — Responsabilitate. — Cumulul culpelor. — Anchetă în futurum. — Competință. — (Dragomir Lungu și Gh. Darie cu Soc. Creditul Carbonifer).
Cu **Nota** d-lui profesor universitar **Florin Sten.**
Nicu A. Stoianovici. — Raportul comisiei legislative. (Modificarea legii de organizare judecătorească.

Intre două concepții de a distribui Justiția: Concepția franceză și concepția germană¹⁾

O bună împărțire a Justiției a fost un ideal către care au tins popoarele de când s'au organizat în state întemeiate pe ideea de drept.

Pentru că omul politic și-a dat seama dela început, că fără un organ de valorificare a acestei idei de drept, care e puterea de coeziune a mulțimei, o guvernare e foarte grea dacă nu imposibilă. Dictionul roman „*Justitia est fundamentum regnorum*” n'a fost și nu e nici astăzi o vorbă goală.²⁾

Decât această năzuință spre mai bine poate fi comparată cu acel fenomen optic care în fizică e cunoscut sub denumirea de „*fata morgana*”. Cu cât te apropii de ea, cu atât se depărtează.

De câte ori, iau exemplul dela noi, oamenii noștri politici votând o lege cu această preocupare, n'au crezut că cel puțin pentru o bucată de vreme idealul a fost atins. Pentru că după un an sau doi să constate că opera lor are lipsuri, că e insuficientă, că are nevoie de noi modificări.

Nu e domeniu legislativ mai puțin stabil, mai susceptibil de reforme ca cel al procedurii în general și al organizării judecătorești în special.

Nu sunt legi mai puțin rezistente la vicisitudinile vremii ca legile de procedură și legile de organizare judecătorească. Aproape fiecare regim politic trebuie

1) Conferință rostită la Cercul de studii juridice „Concordia” în ziua de 12 Februarie 1935.

2) Cât din criza economică și morală care bântue azi nu e datorită și crizei în care se sbate justiția de după război.

Surprinsă de volumul mereu crescând al atacurilor într-o formație insuficientă și din punct de vedere al capacității de lucru și din punct de vedere al organizării, justiția nu și-a mai putut îndeplini rolul ei nici așa imperfect ca înainte de război.

Întârzierea în distribuirea ei a sdruncinat respectul datorit angajamentelor luate în civil și legei în penal, cu consecințele care se văd.

să le aducă oarecari modificări, uneori mai mari, altele mai mici, după răgazul pe care îl are pentru a legifera.

Și astăzi sunt în studiu reforme de adus acestor legi. Și încă reforme importante. Se lucrează după cum se știe la elaborarea noilor coduri de procedură penală și de procedură civilă și a unei noi legi de organizare judecătorească. Toate legi după care se distribuie justiția, care stau la temelia justiției.

Așa dar problema unei bune distribuirii a Justiției e de actualitate. De aceea am și ales acest subiect pentru conferința mea.

* * *

Dela început țin să relev un lucru, țin să spun că dezvoltarea pe care am să o fac înaintea Dv. nu o să corespundă în total titlului pe care l'am dat conferinței.

Titlul v'a putut poate face să credeți, că eu am de gând să pun cele două organizații judecătorești, organizarea judecătorească franceză și organizarea judecătorească germană, în antiteză pentru ca să evidențiez caracterelor distincte ale lor cu aprecieri care să ducă la o concluzie de preferință.

Aceasta însă n'a fost intenția mea. Ceace urmăresc eu e să desprind din felul cum e organizată și funcționează justiția celor două mari puteri continentale unele caracteristici, care să redea în linii generale deosebirea dintre ele, fără să mă preocupe legile lor, la care dacă am să fac din când în când aluzie, am să o fac pentru ca să ilustrez concepțiile care stau la baza fiecărei dintre ele.

De altfel chiar dacă m'ași fi gândit la o comparare a legilor, de o opunere a unora celorlalte, tot nu putea fi vorba, pentru că din acest punct de vedere justiția e organizată aproape uniform în ambele țări, legile sunt aproape la fel. Astăzi pretutindeni se legiferează prin împrumuturi. Un legiuitor împrumută dela altul ceea ce crede el că e mai bun și ceea ce crede el că se potrivește mai bine cu firea poporului pe care-l reprezintă.

E adevărat că legile de procedură și cele de organizare judecătorească au mai mult specific în ele decât cele de fond. Cu toate acestea caracterelor comune predomină și la ele în așa măsură încât nu pot fi puse pe două coloane, decât așa, poate, cum se face cu operele plagiate, pentru că să se vadă în ce măsură se aseamănă unele cu altele.

Cum s'ar putea discuta în antiteză legile de organizare judecătorească franceză și germană, când conținutul lor este aproape același.

Cu aceeași compunere și funcționare a organelor

puteri judecătorești și anume cu judecătorul unic la judecătorii, cu colegiu la tribunale și Curțile de apel colegiu alcătuit din 3 magistrați, la Francezi până acum doi ani Curțile de Apel judecau cu 5 magistrați, cu inamovibilitatea magistraților de scau și stabilitatea celor din parchete și așa mai departe.

Deasemeni cum s'ar putea discuta în antiteză codurile de procedură franceze și germane când principiile lor de bază sunt aproape aceleași. Cu două grade de jurisdicție și într-o parte și în alta, încredințate la prima instanță judecătorească de ocol și tribunalelor, după criterii aproape uniforme, aceiași valoare a litigiului sau aproape aceiași categorii de infracțiuni; cu o curte de casație ca supraveghetor strict și rigid al mecanismului judiciar în aplicarea legii.

Există totuși o deosebire între cele două legislații, între codurile de procedură a celor două țări, deosebire care constă în aceea că în timp ce cele franceze cunosc și o instanță de retractare a unei hotărâri pronunțată de cele două grade de jurisdicție, opoziția, germanii au scos din legislația lor această a patra cale de atac, fiindcă cam aceasta înseamnă opoziția, o a patra cale de atac într'un sistem care nu vrea să aibă decât 3 căi de atac.

Această deosebire de legislație marchează și prima deosebire între concepția franceză și concepția germană în opera de distribuire a justiției.

Germanii vor ca împărțirea dreptății să se facă cât mai repede posibil. Ei au căutat și caută să înlăture toate piedicile care stau în calea realizării acestui deziderat. Și fiindcă ei au considerat opoziția ca fiind o asemenea piedică, au înlăturat-o.

Felul de a vedea al Germanilor nu e lipsit de orice fundament. Opoziția e într'adevăr și pe bună dreptate, considerată astăzi față de progresele tehnice realizate și în afară de organizarea juridică, și înlăuntru ca fără rațiune.

Rațiunea ei altă dată sta în greutatea de deplasare a împiricinaților, care puteau să lipsească la termene din cauza imperfecțiunii mijloacelor de locomoțiune. Astăzi mijloace au ajuns la așa perfecțiune, că e aproape o insultă să spui, că într'o țară nu poți ajunge la vreme dintr'un loc în altul.

Opoziția mai servea altă dată ca supapă de siguranță contra cazurilor de forță majoră.

Trebuia să lipsești fără veste în ziua când se judeca procesul din cauză că erai chemat în altă parte, sau din cauză de boală sau din altă cauză.

Astăzi față de progresul realizat în domeniul reprezentării, în justiție, astăzi când avocatul poate cu atâta ușurință confecționa o procură de reprezentare și când aproape toate procesele se judecă cu avocați, — eu nu zic pentru că înmulțindu-se avocații, oficiul lor numai costă așa de mult din cauza concurenței, ci pentru că procesele nu se mai judecă astăzi cu bunul simț, ci cu legea și după lege, cel care se găsește într'o asemenea situație poate ușor fi înlocuit, dacă nu ca să judece procesul, cel puțin ca să ceară termen, care slavă Domnului se acordă cu toată ușurința.

Numai într'un singur caz opoziția ar fi justificată și anume când cazul de forță majoră a fost de așa natură încât l'a împiedicat să ia vre-o măsură ca să nu fie judecat în lipsă și când judecarea în lipsă l'ar fi prejudiciat.

În'un asemenea caz, opoziția ar putea fi admisă și este de altfel admisă și în legislația germană sub denumirea de „*Viedereinsetzung*” când procesul se poate relua din starea în care să afla în momentul absenței părții, dacă aceasta motivează și justifică absența.

Nu ca la Francezi, unde nu numai că nu ce cere oponentului să-și motiveze lipsa, dar se îngăduie să se considere lipsă, deși e prezent, dacă nu vrea să pună concluzii.

Știi cred că la francezi sunt două feluri de opoziții, una intitulată „*faute de comparaitre*” când nu te prezinți și alta „*faute de conclure*” când te prezinți, dar nu vrei să pui concluzii.

* * *

Am insistat puțin mai mult asupra opoziției nu numai ca să marchez deosebirea de concepție de care vorbeam mai înainte, ci mai cu seamă pentru ca să pot face o propunere. După cum știți sunt în faza de elaborare cele două legi de procedură, legea de procedură civilă și legea de procedură penală. În legea de procedură civilă, după ce în anul 1925 legiuitorul a suprimat complet opoziția, a reintrodus o în instanțele de apel acum 6 ani. Propunerea pe care vreau s'o fac este să se ajungă măcar aici și în viitorul nostru cod de procedură penală, deși idealul ar fi să se suprimă pe deantregul această cale de atac, sau cel puțin să fie obligat oponentul să-și justifice lipsa, pentru a-i lua posibilitatea să lipsească numai pentru ca să-și șicaneze adversarul sau să îndepărteze sancțiunea. Așa cum cere procedura civilă germană când e vorba de repunerea în starea primitivă a unui proces.

S'ar mai putea obliga oponentul să plătească toate cheltuielile făcute de partea potrivnică cu aducerea procesului în stare de judecată la termenul când s'a dat prima hotărâre, și aceasta chiar dacă opoziția lui e admisă, așa cum prevede procedura civilă germană.

* * *

Ceeace v'am spus relativ la prima deosebire de concepție în a distribui justiția la Francezi și la Germani a fost ilustrat cu un exemplu luat din legea scrisă. În intenția mea este însă ca nu continui pe această cale, să nu mă ocup de diferențele care ar rezulta din coduri, ci de diferențe pe care le-am constatat „*propriis sensibus*” cum se spune în limbajul nostru, atunci când am vizitat palatul de justiție de la Paris și pe cel de la Berlin.

Prima constatare pe care am făcut-o, a fost că nu toți colegii noștri de la Berlin se intitulau la prezentare doctori. Din cauză că, am aflat puțin mai târziu, nu toți erau doctori. Pentru ca să fi magistrat în Germania, la Berlin chiar, nu e nevoie să ai doctoratul în drept, la ei licența nu există. E de ajuns să ai cultură juridică, să fi făcut câțiva ani de drept, obținut să fi absolvit facultatea, fiind fără importanță dacă ți-ai luat și diploma. Ei nu pun, se pare, nici un preț pe bacata acestor de hârtie, care poate să dea judecători buni, dar care poate da și judecătorii inapți. După ei poți fi bun judecător și fără titlu. Și din acest punct de vedere ei sunt de acord cu ce spunea odinioară jurisconsultul francez Ayrault, că pentru a fi bun judecător se cere „*probitate, experiență și bon et clair entendement*”.

De altfel Germanii nu sunt izolați în concepția lor. Ca ei mai gândesc și Elvețienii ai caror judecători, după cum știți, sunt aleși de către concetățenii lor, fără preocupare de cultura lor juridică. Și Americanii, care după cum ne spunea acum un an aici D-I Pascu, nu cer judecătorilor lor nici macar studii Universitare. Ba și francezii văd lucrurile la fel cel puțin când e vorba de judecătorii de ocol unde la Francezi judecătorul nu trebuie să fie titrat.

N'am relevat constatarea aceasta pentru ca să spun că sistemul lor e mai bun. Am relevat-o numai pentru ca să arăt că ei pun mare preț pe ex-

periență, pe practică. Judecătorul, după ei, nu trebuie să fie o minte abstractă, o minte care să cunoască bine numai textele, să mânuiască bine numai principiile de drept, ci să cunoască bine și viața, să mânuiască bine și realitățile.

Deaceia ei au mai mult element laic în compunerea instanțelor lor de judecată. Nu vorbesc de instanțele de judecată speciale, ca jurisdicțiile profesionale, în care judecătorii sunt în regulă generală recrutați dintre cei care exercită aceeași profesiune, ci de instanțele ordinare. Aici, și în civil, ca și în penal, pe lângă judecătorii de profesie, complectele de judecată sunt alcătuite și din laici. În civil, complectele de judecată și cele care judeca infracțiunile mai ușoare și cele care le judecă pe cele mai grele și la judecătoriile de ocol și la Tribunal sunt astfel formate.

Și în Franța complectele de judecată în comercial sunt compuse cu element laic. La Paris tribunalul de Comerț e alcătuit chiar numai din judecători aleși de organizațiile comerciale și industriale.

* * *

Dacă m'ar întreba cineva ce prefer, jurisdicțiuni mixte cu element profesional și element laic, așa cum funcționează în unele state din Europa, fiindcă o organizație similară am văzut și în Bulgaria, sau instanțele noastre alcătuite numai din element profesional, n'ași ezita să mă declar partizanul celor din urmă. Poate pentru că sunt magistrat și văd lucrurile prin prisma aceasta.

Însă tot așa, fără ezitare, ași cere să se introducă în legea noastră de organizare judecătorească o reformă care să asigure și în judecățile noastre acea contribuție a experienței, a practicii căpătată din viața reală, nu din speculațiuni, pe care elementul laic o aduce în judecăți la popoarele de care am vorbit.

Această reformă ar aduce o modificare în modul de recrutare al magistraților și anume în ce privește vârsta și stagiul.

* * *

Astăzi pentru ca să fi judecător, pentru ca să faci parte dintr'un complect de judecată trebuie să ai în ce privește vârsta 22 de ani și 4 luni. Douăzeci și doi de ani etate și 4 luni de practică judecătorească.

Eu nu zic că un om cu cultura unui licențiat în drept, până la 22 de ani e greu să obți și diploma de doctor, nu poate fi o minte luminată, foarte luminată chiar, câți oameni nu s'au dovedit genii înainte de 22 de ani! Dar nu o minte luminată pentru a fi judecător, fiindcă pentru a fi judecător, după cum spunea Ayrault, se cere nu numai cultură, ci și puțină experiență. Și la 22 ani nu poți avea experiență. Înainte de război, am citit și eu prin legile noastre de organizare judecătorească, cineva pentru a fi investit să și judece semenii lui, care pot să fie și oameni bătrâni, trebuia să fi atins vârsta, nu a unui patriarh din vremurile antice, ci pe aceia de 28 de ani.

Chiar dacă astăzi s'ar soti datorită progresului în toate domeniile, că omul ajunge la maturitate mai de vreme decât altă dată, — pretenția aceasta o aveau și Romanii care spuneau că maturitatea începe dela 14 ani, — nu însă pentru a deveni judecător, — și pentru motivul acesta vârsta de 28 de ani ar fi considerată ca prea ridicată, s'ar putea face o reducere de 1—2 ani, așa ca ea să fixeze ca în alte părți la 26 ani.

Aceasta în ce privește vârsta. În ce privește stagiul, legea actuală cere, după cum am spus, pentru ca să poți judeca, numai 4 luni.

A crezut probabil legiuitorul nostru că 4 luni sunt suficiente astăzi ca un tânăr licențiat în drept în vârstă de 22 ani, — ce nu poate omul la 22 ani? — să și poată însuși toate cunoștințele juridice necesare unui judecător, ca să fie bun judecător.

A pierdut din vedere probabil legiuitorul nostru o veche zicală de a noastră, care spune că juriconsultul nu se naște, s'o fi născând ei poeți, pictori, pianști, ci se formează, că nu se poate concepe juriconsult după 4 luni de învățatură.

E adevărat că legiuitorul dă dreptului supleantului sau ajutorului de judecător să judece numai după ce a trecut examenul de capacitate, adică după un an de practică. Însă necunoscător al realităților, mai rău decât supleantul la 22 de ani, același legiuitor adăogă într'un alt articol că în mod excepțional pentru înlesnirea judecăților și pentru bunul mers al justiției, un supleant sau ajutor de judecător poate căpăta autorizația de a judeca și cu un stagiul mai mic, dacă a avut până atunci o activitate meritorie. Ca și cum în 4 luni se poate aprecia activitatea cuiva ca fiind meritorie!?

Cum era și firesc, șefii ierarhici s'au grăbit și se grăbesc și astăzi să constate că activitatea subalternilor lor e meritorie, foarte meritorie chiar ca să mai scape ei de ședință.

Și iată în felul acesta un tânăr în vârstă și cu practica arătată, judecând mai mult chiar decât un judecător plin, fiindcă el e solicitat să intre în ședință aproape în fiecare zi, — afaceri grele afaceri de importanța celor care se judecă la Tribunalul Ilfov.

* * *

În Germania nu există ajutor de judecător sau supleant. Practica se face sub formă de referendari. După ce termină studiile candidații la postul de judecător, fac practică în Tribunal așa cum fac studenții la medicină practică în spitale. Li vezi grupuri, grupuri pe săli, ducându-se fiecare la secția la care sunt repartizați întră în ședință, ia parte la deliberări ca spectatori, ia note, li se dă din când în când să studieze și să refere asupra cuprinsului vre-unui dosar, dar n'are nici un fel de atribuție judecătorească, nici măcar atât cât aveau magistrații noștri stagiari altă dată.

Situația e aproape la fel și în Franța. Aici sunt supleanți, însă supleantul e un grad în ierarhia judecătorească în sensul că el e judecător ca și ceilalți judecători, dar mai mic în grad. Stagiul de supleant nu e stagiul de practică. Practica și-o fac candidații la postul de judecător supleant ca și în Germania, în afară de cinul judecătorească. În Barou, pe lângă avocat sau pe lângă avoués sau notari sau ca atașați prin parchet.

Numai după ce au o asemenea practică de 2 ani și un examen pot ajunge supleanți. În regulă la vârsta de 28—30 ani.

Și ca supleanți ei pot să funcționeze pe la judecătoriile de ocol în Paris sau pe la tribunalele din provincie. Nu și la tribunalul Senei. Tribunalul din Capitala țării unde se judecă afaceri importante n'are supleanți, deși pericolul de a nu judeca bine acolo e mai mic, fiindcă complectele de judecată sunt alcătuite din 3 judecători nu din 2 ca la noi.

* * *

S'ar părea, din cele spuse, că în sistemul german de distribuție al justiției nu prea există cultul legilor. Că judecătorii nu judecă în totdeauna cu legea în mână. Că nu toate conflictele deduse în fața justiției sunt soluționate conform textelor.

Când ai atâta element laic în compunerea instanțelor de judecată, atâția judecători cunoscători ai

laptelor, dar necunoscători sau mai puțin cunoscători ai dreptului, implicit admiți să se judece după echitate, cu bunul simț.

Acesta nu e însă cazul justiției germane. Cei ce au trăit cât de puțin viața tribunalelor germane, cei ce cunosc cât de puțin colecțiile de jurisprudență germană, sau doctrina germană în frunte cu Bülow și Häldner, care demonstrează cu judecătorii trebuie să rămână servitorii legeri, nu pot face o astfel de afirmație.

Din contră trebuie să recunoască că judecătorul german e foarte puțin dispus să nesocotească textele, să inoveze, cum se zice.

Și din acest punct de vedere există astăzi o deosebire între concepția franceză și cea germană de a distribui justiția.

E adevărat că și la Francezi au fost voci care au cerut ca metoda de interpretare să fie cea sprijinită pe textul legeri sau spiritul legiuitorului, fără să se preocupe judecătorul de echitate sau de utilitatea generală. Textele înaintea oricărei alte preocupări, spunea Demolombe Aubri et Raux, Marcadé, Demante.

Decât glasul lor nu prea a fost ascultat și nu e nici astăzi ascultat.

Judecătorii Francezi inovează, nu atât ca noi, dar în orice caz destul de mult. Ei nu nesocotesc legea, dar când echitatea și utilitatea generală o cer, trec alături de legea sau dincolo de lege pentru că ei ascultând pe autorii mai noi, Planiol, Lambert, etc. cred că nu e bine să sacrifice aceste două noțiuni, textului rigid al legeri.

Jurisprudența trebuie să fie mobilă, totdeauna nouă, să nu fie încătușată de codurile învechite.

Mai ales după război se observă mentalitatea aceasta care nu mai vrea să ție cont de lege. Scriitorii de seamă în Franța, cum e Geni spune că nu viața socială trebuie să se plieze înaintea teoriei juridice, ci aceasta trebuie să se acomodeze faptelor și exigențelor vieții.

Sentințele judecătorești să fie veșnic în contact cu realitatea vieții, căci ce asigură respect deciziunilor nu e nici jandarmul, nici portărele, ci forța conștiinței colective adaogă Georges Cornil.

E adevărat că niciodată mai mult ca acum nu se poate spune că ordinea juridicănu e satisfăcută numai prin legile scrise și prin logica strânsă, căci raporturile vieții au devenit prea complexe pentru a putea fi cuprinse în anumite formule invariabile.

Concepția aceasta care se potrivește poate mai bine spiritului nostru mobil de latini, și pe care strămoșul nostru, bătrânul jurisconsul roman Paul a concretizat-o în formula „*Non ex regula jus sumatur, sed ex jure quod est regula fiat*” are însă mari neajunsuri.

În primul rând ea isbește în certitudinea dreptului și în certitudinea raporturilor dintre oameni.

Principiul liberei cercetări își găsește origina în civilizațiile primitive, când trona puterea discreționară a judecătorului, a preorului. Această putere a trebuit însă încetul cu încetul să cedeze în fața exigențelor de precizie al civilizației.

Sistemul lui Lambert și al lui Planiol, care vor ca judecătorul modern să fie imputernicit să recurgă la toate mijloacele și să utilizeze orice metodă, chiar în afară de textele de lege, pentru a ajunge la proclamarea dreptului și realizarea lui, creiază cazuri ca acelea al Președintelui tribunalului din Chateau-Thierry, Magnaud, despre care ati auzit desigur și Dvs.

Magnaud nu căuta direcția capitală în textul legeri, ci în apreciațiunea subiectivă. Echitatea subiectivă era pentru el un principiu superior dreptului scris

care-l autoriza să corijeze legea. Punea acest magistrat un fel de impresionism anarhic în aplicarea dreptului pozitiv, care forțamente ducea la conflict de atribuțiuni între puterile în stat.

Mărturisesc că dacă numai acesta ar fi neajunsul, n'ași insista așa de mult asupra acestei deosebiri de concepții. Treaba oamenilor politici să soluționeze acest conflict între cele două puteri în stat, cum vor ști, pentru că și ei sunt în mare parte de vină că s'a ajuns la concepția aceasta.

Lipsa de grije cu care ei alcătuiesc legile duce inevitabil la legi imperfecte pe care judecătorul se găsește îndreptățit să le corijeze sau să le complecteze.

Eu nu zic că legile pot să fie perfecte. Dar de aici până la imperfecțiunea unora din legile noastre, e un gol pe care trebuie să-l umple judecătorul cu opera lui personală.

Căci ce poate să facă judecătorul când e chemat să aplice o lege ca cea a monopolului băuturilor spirtoase, care deși de dată recentă, e așa de defectuoasă. El trebuie să adauge în unele părți, să nesocotească alte dispoziții ca să o facă aplicabilă, fiindcă el nu poate refuza să o aplice pe motiv că nu o poate înțelege.

E exact, sunt și cazuri când legea e clară, e categorică, e imperativă. Poruncește de pildă judecătorului să aplice unei nenorocite de colportoare pentru că a vândut un anumit sort de zarzavat cu un leu mai scump la kilogram decât prețul maximal, 6 luni închisoare fără circumstanțe atenuante. Colportoarea se plânge, demonstrează că prețul nu e exagerat, că ea ca intermediară nu poate să vândă cu prețul fixat de primărie, fiindcă ar vinde în pagubă. Sau că n'a cunoscut prețul maximal de curând fixat și afișat la usa primăriei, pe unde ea n'a trecut. Ce poți face ca judecător? Eu am fost de părere, cazul l'am avut acum câțiva ani pe când era în vigoare legea specculei, să aplicăm principiul „*dura lex sed lex*”. Colegul meu însă cu care am judecat s'a opus dinrăsuputeri, criticând pe legiuitorul care legiferează izolându-se de mediul ambiant. Și colegul meu a triumfat. În ciuda textului, dar conform cu echitatea, recunosc și eu, Tribunalul în majoritate, după divergență, a găsit o formulă mai mult sau mai puțin elegantă care a adus la achitare.

Decât eu mi-am zis că dacă iei echitatea sau utilitatea generală ca criteriu în loc să iei textul de lege, nu numai că te obicinuești să judeci în afară de lege, dar obicinuești și pe cei care îi judeci să creadă că se pot judeca în afară de lege.

Și neajunsurile sunt mari. Eu nu voi semna decât unul: *sistemul acesta înmulțește procesele*. Cum spunea acum câteva deceni consilierul dela Curtea de Casație germană von Buri.

Când cu toate că textul hotărăște într'un fel, există credința că se poate decide și în altfel, cel care n'are textul de partea lui nu se va resemna, ci va încerca, poate va triumfa în ciuda textului sau fără text. Va invoca echitatea, sau determinismul fenomenelor sociale, pe Planiol și pe Lambert și va isbuti crede el. Să-mi spue mie avocați aflați acum aici câți dintre ei n'au consiliat pe client să înceapă un proces cu toate că nu avea nici un text și nici vre-o jurisprudență în sprijinul tezei pe care era chemat să o susțină; numai pentru că avea impresia, din viața trăită în tribunal, ca o încercare nu strică, că un text mai poate fi interpretat și altfel decât fusese interpretat

până atunci, iar asupra unei jurisprudențe, chiar constante, se poate reveni.

Nu știu, n'am putut să aflu când am fost la Berlin câte hotărâri pronunță instanțele judecătorești de toate categoriile din Capitala Reichului, anual.

Am aflat însă la Paris câte pronunță instanțele de acolo. Mi-a spus atașatul, un fel de secretar de pe lângă Președinția Tribunalului Senei, că acestea pronunță aproape un sfert de milion de hotărâri. Rețineți vă rog aproape un sfert de milion.

Și nu cred că cifra să fie exagerată—pentru că locuitorul președintelui tribunalului de comerț din Paris îmi spunea că sunt zile când tribunalul soluționează și câte 400 referenți.

Iar pe condica tribunalului am văzut până la 120—140 de procese penale și 70—90 civile. Evident pentru noi cifrele acestea nu sunt impresionante pentru că noi suntem obișnuiți cu cifre și mai mari. Am văzut de pildă, zilele trecute când am fost delegat să combletez tribunalul la Secția II, 184 procese penale pe zi pe condică! Un record. Adică dece să nu batem și noi recordul în ceva. Iar D-I Prim-Președinte al Curții de Casație ne-a spus în discursul D-sale de deschidere a anului judecătoresc că s'au judecat de înalta instanță anul trecut 11 368 recursuri în timp ce după o statistică de acum câțiva ani Tribunalul Suprem al Republicii Germane nu judecă decât circa 20 000 recursuri la o populație de 60 mil.

Pentru Germani însă cifrele sunt nu numai impresionante, dar de necrezut. Când am spus unui coleg german că la noi obișnuit sunt 90 de procese penale pe condică, m'a întrebat cum e posibil să se judece atâtea procese, căci ei au început să aibă acum, după război, ceva mai multe ca înainte, până la 15—20 și e foarte greu să le soluționeze pe toate.

E dela sine înțeles că o diferență între felul cum se judecă la Berlin și felul cum se judecă la Paris există și exonerarea acestei diferențe, face obiectul unei alte deosebiri de concepție în distribuirea justiției în cele două țări.

De la început țin să spun că și la Francezi și la Germani procesul are o fază preliminară de punerea lui în stare de judecată, cam așa cum era la noi sub regimul legii Mărzescu din 1925. O procedură scrisă cu comunicări și răspunsuri până ce procesul ajunge în ședință publică.

Odată ajuns în ședință publică diferențele apar.

La Francezi procesele se judecă ca la noi, repede. Nu sunt raportori decât la C. de Casație. La Tribunal și la Curte procesele se cercetează ca și la noi în instanță, după pledoarie sau în camera de Consiliu când rămân în pronunțare.

La Germani și la Berlin și la Viena se procedează altfel. Procesele chiar penale au un raportor, care studiază dosarul și referă tribunalului înainte de a începe debaterile, așa încât tribunalul cunoaște conținutul dosarului. Folosul e mare pentru că judecătorilor li-e mai ușor să urmărească discuțiile care se fac în ședință, să ceară lămuriri, iar în penal să pună întrebări martorilor.

Cunoscând dosarul din referatul raportorului și din debateri, Tribunalul e în măsură să se pronunțe imediat după închiderea lor. Rar și numai când e vorba de afaceri mari și grele, tribunalele amână pronunțarea în altă zi. Alminterea suspendă ședința, deliberări în ședință nu au loc, pentru că președintele după ce adună părerile și dă soluția, trebuie să redacteze imediat minuta, pe care trebuie să o citească în ședință la pronunțare,

După ce citește minuta, motivează pe scurt și sentința.

Sistemul acesta al motivării sentinței la pronunțare, are marele avantaj că dă posibilitatea părților să cunoască temeiurile pe care li s'a admis sau respins acțiunile, ca să-și poată la rândul lor motiva apelurile sau recursurile.

Intr'un sistem procedural în care căile de atac a unei hotărâri judecătorești se pot utiliza numai înăuntrul anumitor termene, care în regulă generală curg de la pronunțare, tocmai pentru ca să nu întârzie judecățile, cum e la Germani, e lesne de înțeles ce mare importantă are sistemul acesta al motivării în ședință.

Eu cred de altfel că datorită practicei dela noi, s'a ajuns astăzi, spre deosebire de ce era altădată, să nu se mai socotească termenele de apel și recurs chiar când părțile sunt de față, decât de la comunicarea hotărârei. Altădată în asemenea cazuri adică când părțile erau de față, termenulă curgeau de la pronunțare. Din cauză însă că hotărârile se redactau târziu, de obicei după ce trecea termenul da apel sau recurs, petițiile se depuneau nemotivate, li se dădea termen și la termen invocându-se imposibilitatea de a le fi motivat, fiindcă nu se cunoscuse încă hotărârea primei instanțe, se admitea motivarea ulterioară în ciuda legii și accelerări judecăților care cerea motivarea până la termenul de judecată.

Dar nu numai pentru accelerarea judecăților e bună o motivare sumară în ședință, ci și pentru a evita surprizele uneori neplăcute pentru imprecizați.

Cunosc cazuri când un imprecizat care fiindcă avusesse câștig de cauză la prima instanță, și fiindcă nu știuse că cererea îi fusese admisă numai pe unul din motivele ei, fără ca tribunalul să se fi pronunțat asupra celuilalt, nu făcuse apel.

În apelul adversarului motivul reținut de prima instanță, fiind găsit de instanța de a doua neîntemeiat și cum reclamantul nu făcuse și el apel ca să-și discute și al doilea motiv, a pierdut acțiunea.

Intr'un alt caz, tot așa acțiunea reclamantului, era vorba de o acțiune de partaj, îi fusese admisă, însă nu așa cum ceruse el deși tribunalul în ședință îi spusese că-i admisesse acțiunea fără vre-o rezervă. Fusese omis din dispozitiv un bun, fuseseră omiși și doi coindivizari, se dăduse mai puțin deci decât ceruse. Calea rectificării nu-i era deschisă din cauza aceasta și nici apel nu mai putea face fiindcă trecuse termenul. A trebuit să înceapă un nou proces cu cei doi coindivizari și pentru bunul rămas pe din afară.

Cel puțin dacă judecată în asemenea condițiuni, așa imperfect cum se face, s'ar face ceva mai repede. Dar ea se face și încet. Căci să nu creadă cineva că dacă se pun multe procese pe condică se și judecă multe. E o iluzie. Vă voi da un exemplu luat din Palatul de Justiție dela Roma, dela o secție civilă, secția I civilă a președintelui Marini cu care am asistat la ședință.

Fuseseră în ziua aceea pe condică 200 de dosare. Țin să amintesc o particularitate, am mai vorbit eu de ea acum un an, atunci când am vorbit de felul cum se împarte justiția în Italia, care constă în aceea că la Italiani părțile în civil își fixează ele singure primul termen. Adică atunci când reclamantul introduce acțiunea și depune citațiile trece în citație și termenul pe care-l vrea. Liber, la ziua hotărâtă, pârâțul să accepte acest termen sau să ceară el un altul. Această particularitate face ca în unele zile numărul proceselor să fie foarte mare.

Din aceste procese se hotărâse în acea zi numai 17. Eu zic se hotărâse, nu se judecase, fiindcă fac o

deosebire între a hotărî și a judeca un proces. La noi se pune mai mult preț pe procesele hotărâte, decât pe cele judecate. Prezidenții noștri de secție se interesează câte procese se hotărâsc într-o ședință, îi interesează mai puțin cum se hotărâsc.

Celelalte procese se amânase nu pentru ore înaintate, era ora 4 când s'a terminat ședința și mai puteau judeca până la 6. În paranteză spun că Italianii nu încep ședințele la ora 1 ca noi, ci fiecare secție își are ora ei la care începe ședința, oră fixată prin programul de activitate întocmit la 1 Ianuarie al fiecărui an.

Unele încep la 10 altele la 11 altele la 12 și așa mai departe.

Secția de care vorbesc începuse la 12.

Când sunt multe procese pe condică nici judecătorii nu au dispoziție să judece, nici avocații nu sunt dispuși să se judece. Dacă ar fi procese puține așa cum sunt la Germani s'ar putea introduce și la noi raportul sau și fără el s'ar da posibilitatea judecătorilor să vadă dosarul înainte de ședință și atunci procesul pe lângă că nu ar mai lua timp cu studierea lui în ședință nu s'ar mai amâna așa de ușor, căci nu le-ar conveni judecătorilor, care și-au bătut capul să studieze un dosar, să-l amâne, pentru că ar rămâne cu munca cheltuită în zadar.

La fel și cu avocații: Din cauză că sunt multe procese pe condică, ei n'au siguranța că le va veni rândul și nu se pregătesc. Nefiind bine pregătiți orice solicitare de amânare din partea adversarului e ușor acceptată. Ba e și provocată când vede că riscă să-l apuce ora 7 în tribunal fără șanse să se judece.

Din acest tacitus consensus al magistraților și avocaților, se creiază un fel de obicei, intră în moravuri amânarea ușoară a proceselor, care începe să devie și mijloc de șicanare a adversarului. Chiar dacă ai dreptate și vei câștiga procesul, să fii purtat nițel pe drumuri, își zic adversarii unul altuia. Și nu e greu. Arsenalul motivelor de amânare e mare și crește mereu.

În zadar, după ce s'a înrădăcinat obiceiul, încearcă ministrul de justiție prin circulări și chiar legiuitorul prin legi să accelereze judecățile. În scurt timp și circulările și textele de lege rămân literă moartă, cad în desuetudine. Exemplul ni-l oferă ultima lege de accelerarea judecăților care a început să fie botezată lege de întârziere a lor, în așa hal s'a diformat.

Când a votat-o legiuitorul în anul 1929 credea că în viitor un proces are să se judece, de regulă, la primul termen și numai în mod cu totul excepțional la al doilea.

Într'adevăr cerând reclamantului să comunice părâtului cu 30 zile înainte de termen acțiunea cu motivele și probele ei, pentru ca acesta să o studieze, să-și adune și el probele și să și formuleze întâmpinarea, era firesc să creadă că dacă probele constau în acte cum de obicei e cazul în civil, procesul se va judeca la primul termen, iar dacă ele constau în martori la un al doilea termen, ca până atunci să se asculte martorii.

A avut legiuitorul imprudența să prevadă și un subsidiar. S'a gândit că poate prin întâmpinare părâtul vine cu lucruri noi, la care nu s'a gândit reclamantul. Și că acesta ar fi surprins și ar risca să-și vadă acțiunea compromisă, dacă nu i s'ar da posibilitatea ca reflectând după primirea întâmpinării, să poată cere un nou termen pentru modificarea acțiunii sau aducerea de noi acte pe lângă cele depuse odată cu acțiunea. Și pentru că legiuitorul trebuie să fie cumoănă dreaptă între cei doi împricinați a introdus pe lângă articolul 10 și articolul 11 care dă

dreptul ca la aceeași ședință, părâtul să ceară și el să-și modifice întâmpinarea. Dar asta în mod cu totul subsidiar. Altfel intră în funcțiune articolul 49 care amenință pe cel ce ar fi cerut acest al doilea termen să plătească despăgubiri.

Cea mai rămas astăzi din această intenție a legiuitorului? Nimic. Astăzi la primul termen părțile vin în fața tribunalului și cer un alt termen, pentru că acela la care-l cer e primul termen. Ca și cum la primul termen ar fi imposibil să se judece un proces. De articolul 10 și 11 nici numai pomenesc. Din aceste două texte atât a mai rămas, ca la primul termen un proces nu se mai poate judeca. Iar art. 49 a căzut complet în desuetudin. Eu cred că avocații mai noi, cei înscrși în barou după 1930 nici nu știu de existența lui în legea de accelerare.

Rezultatul e că astăzi se judecă procesele la noi cu aceeași întârziere cu care se judeca altădată.

Recunosc că întârzierea aceasta nu e așa de mare ca cea cu care se judecă procesele la Paris. Acolo întârzierea e și mai mare. Imi spunea atașatul Președintelui Tribunalului Senei că un proces vine uneori la ședință după doi ani dela introducerea acțiunii.

Iar dacă e vorba de despăgubiri și adversarul le recunoaște dar le contestă în cuantum mai capătă un termen de vre-o 6 luni. Această incetineală în a judeca procesele a fost cauza scandalului Stawiski.

* * *

Eu nu zic că Germanii isbutesc să împartă dreptatea mai bine și mai repede decât noi numai pentru că au procese mai puține, sau pentru că la ei nu se amână procesele așa ușor ca la noi, sau pentru că ei nu inovează atât cât noi și așa mai departe.

La toate acestea se mai adaugă ceva. Se mai adaugă numărul mai mare de magistrați și chipul deosebit cum ei sunt chemați să lucreze.

Și în privința aceasta exista o deosebire de concepții între Francezi și Germani. Pentru că în timp ce Francezii au la Tribunalul Senei 19 secții cu 115 magistrați. Germanii au la Berlin un tribunal cu 128 de secții, eu le zic secții în loc de senate, cu câte trei magistrați fiecare, deși populația Parisului nu întrece cu mult pe cea a Berlinului.

Germanii și ca ei toate popoarele de rasă germană au adoptat în organizarea justiției lor sistemul instanțelor nucleee. Magistrații instanței sunt împărțiți în echipe mici de câte trei judecători la ei tribunalul judecă în complet de trei judecători ca și la Francezi și ca pretutindeni de altfel, numai noi avem complete de 2 judecători, care pentru că n'are rezerve, lucrează efectiv, nu rămâne nici o energie nepusă la contribuție, nu sunt dintre cei ce lucrează mai puțin.

Și pentru ca lucrul să fie și mai spornic nucleeele acestea au ajuns la o specializare necunoscută în altă parte. Nu e vorba numai de specializarea justiției represive care la Berlin ca și la Viena se distribuie astăzi de alți magistrați și sub alt acoperiș, decât ai justiției civile. Dar chiar aceste două ramuri de justiție s'au specializat în sânul lor.

Cine a avut prilejul să vadă programul de lucru al Tribunalului din Berlin a putut să vadă că aproape fiecare din cele 128 de Camere (Kamern) are competența ei și ratione material și ratione loci.

Unele judecă divorțurile, altele procesele de chirie, altele procesele fiscale, altele apelurile, altele recur-surile etc. Unele pe cele din Pankov altele pe cele din Vest etc.

Și la Paris există specializarea dintre justiția civilă și cea represivă. Însă în lăuntru fiecareia dintre ele

complectele de judecată au o competență specială într-o mai mică măsură.

Specializarea aceasta așa de accentuată la Berlin și așa cum s'a întâmplat până acum și la Paris, pentru că după cum îmi spunea procurorul Mœser, tendința e să se realizeze și acolo o specializare mai mare, e înlesnită de felul cum e organizat tribunalul.

Vreau să spun că organizarea interioară a tribunalului facilitează mult această specializare.

Voi cita un exemplu, grefele. Grefele, atât la Berlin cât și la Paris sunt centralizate. O secție, o cameră n'are grefa ei ca la noi. Un greșier e desemnat de primul președinte să lucreze la o anumită secție sau cameră. Inșă nimic nu se împotrivesște ca el să fie trimis și la o alta chiar în cursul aceluși an. Sau să lucreze în același timp cu două complecte.

Nici secțiile nu se bucură de independența de la noi. Ele nu formează ca la noi tribunal în tribunal cu registratura lor cu arhiva lor, cu grefa lor — La Paris de pildă cancelariile secțiilor sunt comune. Există o arhivă generală în care se adună pe compartimente dosarele tuturor secțiilor.

Aceste sunt cele câteva deosebiri de concepții între felul cum cele două popoare, unul reprezentând lumea germană, celălalt pe cea latină, au înțeles să și organizeze justiția lor.

* * *

La aceste deosebiri de concepții ași fi vrut să mai adaog încă una. Ași fi vrut să mai spun că la Berlin nu se face atâta retorică ca la Paris și ca la București.

Dar nu vreau să fiu ingrat. Mă găsesc într-o sală de conferințe organizate de un grup de avocați.

Și apoi cine știe dacă slăbiciunea aceasta nu mi s'ar putea imputa și mie pentru că am depășit timpul acordat obicinuit unei conferințe.

George Solomonescu
magistrat
Tribunalul Ilfov

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 19 Noembrie 1931

Președinția D-lui Al. Dem. Opreșcu consilier

Agafia Zubenco cu Nicolae Petrescu

DIVORȚ.— SENTINȚĂ.— INSCRIERE ÎN REGISTRELE STĂREI CIVILE.—COMUNICARE NEREGULAT FĂCUTĂ.—DACĂ SE MAI POATE FACE APEL.—ART. 246, 247 ȘI 248 COD. CIV.

Odată ce o sentință de divorț a fost înscrisă în registrele de stare civilă, partea nu mai poate fi admisă a o ataca cu apel, pe motiv de neregularitate a comunicării, de oarece atâta vreme cât înscrierea făcută în registrul stărei civile nu a fost atacată direct printr'o acțiune în anulare, ea rămâne valabilă și își produce toate efectele, în virtutea autorității de fapt pe care a căpătat-o prin executarea ei.

No. 642. — Respins recursul făcut de Agafia Zubenco în contra deciziunii cu No. 10/931 a Curții de Apel Galați S. I în proces cu Nicolae Petrescu.

Curtea deliberând,

Asupra recursului introdus de Agafia Zubenco, căsătorită Petrescu, împotriva deciziunii No. 10/931 a

Curții de Apel Galați S. I-a, dată în proces cu Nicolae Petrescu;

Văzând motivele de casare formulate de recurentă;

Având în vedere deciziunea supusă recursului, prin care Curtea de fond fiind chemată a statua asupra apelului făcut de Agafia Zubenco, — recurenta de azi, — împotriva sentinței cu No. 32/930 a Tribunalului Covurlui S. II-a, prin care s'a admis acțiunea de divorț intentată de intimatul Nicolae Petrescu, declarându-se desființată căsătoria dintre părți, în urma incidentului ridicat de intimat, a respins acest apel ca lipsit de interes;

Că, pentru a decide astfel, Curtea constată și motivează că menționata sentință fiind rămasă definitivă, prin neapelare, a fost investită cu formula executorie, și înscrisă în registrele stării civile, că prin această definitivare și executare sentința căpătând autoritate de lucru judecat, apelul îndreptat contra ei este lipsit de interes și ca atare inadmisibil;

Având în vedere că în sprijinul apelului său și răspunzând tot deodată și la incidentul de mai sus al intimatului, recurenta Agafia Zubenco a invocat nulitatea procedurii de comunicare a sentinței de divorț care s'ar fi îndeplinit la domiciliul arătat în acțiune, pe când dânsa conviețuia cu soțul său în altă parte, astfel că numita avea încă deschisă calea apelului pentru a obține reformarea citatei sentințe și pe cale de consecință anularea înscripțiunii făcute în baza ei, în registrul de stare civilă;

Că, față cu cele expuse mai sus, chestiunea de drept ce urmează a fi rezolvată de această înaltă Curte, este aceia de a se ști dacă odată ce o sentință de divorț a fost înscrisă în registrele stării civile, partea mai poate fi admisă a o ataca cu apel, pe motiv de neregularitate a comunicării;

Considerând că după termenii art. 246, 247 și 248 din codul civil, soțul care a dobândit despărțenia, în virtutea unei hotărâri definitive, va fi dator să înfățișeze ofițerului stării civile, în termen de două luni dela această definitivare, copie legalizată de pe hotărârea pronunțată pentru a se înscrie în registrul stării civile în care s'a înscris și căsătoria, sub sancțiune, în caz de neconformare, de a pierde beneficiul judecății ce câștigase și de a nu mai putea reîncheia acțiunea în despărțenie decât pentru o cauză nouă;

Considerând că din aceste dispozițiuni de mai sus rezultă că ceia ce constituie executarea unei hotărâri de divorț, fiind înscrierea ei în registrul, din momentul acestei înscrieri căsătoria încetează de a mai exista, așa încât, indiferent dacă titlul executoriu a fost bine sau rău încuviințat, atâta vreme cât înscrierea făcută în registrul stării civile nu a fost atacată direct printr'o acțiune în anulare, ea rămâne valabilă și produce efectele, iar apelul declarat contra sentinței înscrise nu ar mai putea fi primit din cauza autorității de fapt pe care a căpătat-o o asemenea sentință trecută în puterea lucrului judecat și executată;

Că în speță, soluțiunea Curții de fond fiind motivată tocmai pe considerațiunea că sentința apelată fusese înscrisă și deci executată, este învederat că în această situațiune apelul recurentei nu mai putea modifica întru nimic starea de lucruri creiată în baza acelei sentințe, de unde urmează că fără a viola legea sau a comite exces de putere, Curtea a putut, pe drept cuvânt, considera apelul ca lipsit de interes și a-l respinge ca atare.

Că astfel fiind, motivele de casare invocate sunt nefondate și se înlătură, respingându-se recursul.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI SECȚIA II-a

Audiența dela 3 Martie 1931

Dragomir Lungu și Gh. Darie cu Soc. Creditul Carbonifer

CULPĂ. — RESPONSABILITATE. — CUMULUL CULPELOR. — ART. 998—1000 C. CIVIL.
ANCHETĂ ÎN FUTURUM. — COMPETINȚĂ. — ART. 58 ȘI 66 PR. CIVILĂ

1° Responsabilitatea pentru reparațiunea daunelor poate decurge din o culpă delictuală sau dintr'o culpă contractuală; cummul acestor culpe însă nu poate fi admis.

2° Acțiunea de anchetă în futurum pentru stabilirea unor probe necesare într'un proces de daune care ar isvorî din culpă contractuală are a fi introdusă conform al. 66 pr. civilă la Tribunalul competente potrivit art. 58 pr. civilă și care nu poate fi de cât acela al domiciliului pârâtului și nu acela al locului unde actul ilicit s'a produs.

No. . . . Respins apelul declarat de Dragomir Lungu și Gh. Darie în contra sentinței Trib. Bacău S. II-a cu No. 190 din 16 Noembrie 1931 în proces cu Societatea Creditul Carbonifer.

S'au prezentat apelanții Dragomir Lungu și Gh. Darie prin d-l avocat Florin Sion și intimata Societate Creditul Carbonifer prin inginer Bejan.

Curtea,

Având în vedere că obiectul cererei introdusă la prima instanță de către Dragomir Lungu și Gh. Darie este că, pe baza art. 66 al. 4 din procedura civilă, să se încuviințeze o anchetă în futurum, față de pârâtă, societate anonimă minieră „Creditul Carbonifer” spre a se constata de urgență declarațiile sub jurământ ale martorilor arătați în petițiunea menționată asupra punctelor formulate de dâșii prin concluziile orale puse înaintea Tribunalului, cât și prin un expert, de oarece administrația sus zisei societăți din Comănești, prin violențe și cu forța a isgonit din galeriile minei de cărbuni, lucrătorii reclamanților, împiedicându-i de a mai continua lucrările și refuzându-le decovilul societății de a transporta cărbunii scoși de dâșii, însușindu-și prin *samavolnicie* munca și avutul lor, periclitându-le lucrările efectuate de ei, prin invazia apei și prăbușirea galeriilor, cauzându-le daune suma de un milion opt sute mii lei; deci, a se constata la fața locului prin martori și expert existența, starea, situația și valoarea lucrărilor enumerate de reclamanți prin petițiune, spre a se putea servi într'un proces de daune ce voesc a intenta societății pârâte „Creditul Carbonifer”.

Având în vedere că reprezentantul pârâtei societăți a ridicat incidentul de declinare de competență pentru motivul că sediul societății se află la București și prin consecință cererea de anchetă în futurum trebuia introdusă la Tribunalul Ilfov, iar Trib. Bacău admitând acest incident și-a declinat competența de a judeca cererea de anchetă în futurum, în favoarea Trib. Ilfov, prin sentința sa cu No. 190 din 16 Noembrie 1931, în contra căreia reclamanții au declarat prezentul apel, dedus în judecata acestei Curți.

Având în vedere că pentru a ajunge la rezultatul dat prin sentința apelată, Trib. a luat în considerație că ancheta în futurum este o procedură grațioasă prin care oricine are interes să constate declarația unui martor, părerea unui expert, o stare de lucruri a unor bunuri mișcătoare sau nemișcătoare etc. va putea să ceară judecătorilor competenți chemarea de urgență înaintea lor a părților interesate. Că, potrivit art. 66 pr. civ., judecătorii competenți să încuviințeze cererea de anchetă în futurum, nu pot fi alții, decât aceia cari sunt competenți să judece și acțiunea principală la care o asemenea cerere ar fi relativă, conform regulilor generale în materie de competență;

Că, în speță acțiunea principală în vederea căreia se face cererea de anchetă în futurum va fi — după cum înșiși reclamanții au anunțat prin cererea lor, — o acțiune în daune rezultând din neexecutarea din partea societății „Creditul Carbonifer” a unui contract de întreprindere, neexecutare constând din aceia că în ziua de 12 Septembrie 1931, administrația zisei societăți prin violență și cu forța a isgonit din galeriile minei Livada No. 5, pe lucrătorii reclamanților, împiedicându-i să continue lucrările începute.

Că, o asemenea acțiune ce va forma obiectul viitorului proces ce este pe cale de a se naște între părți, fiind o acțiune personală mobiliară, ea va trebui să fie intentată la Tribunalul sediului pârâtei societăți care este Tribunalul Ilfov, cel puțin atâta timp cât în speță nu se pretinde de părți că prin contractul intervenit între dâșii s'ar fi ales un alt domiciliu justițiabil.

Că, în conformitate cu principiul mai sus enunțat după care cererile de anchetă în futurum se adresează la instanța care urmează să judece și acțiunea principală, prezenta cerere de anchetă trebuia îndreptată la Tribunalul Ilfov în circumscripțiunea căruia își are sediul societatea „Creditul Carbonifer”.

Că, reclamanții adresând Tribunalului Bacău cererea de anchetă, își motivează procederea pe considerațiunea că au fost determinați la o asemenea cerere de un fapt ilicit al pârâtei societăți, fapt care ar consta în aceia că prin violență și în mod samavolnic administrația societății din Lăloaia a alungat pe lucrătorii reclamanților înlocuindu-i cu oamenii societății și că întrucât potrivit art. 58 al. 4 pr. civ. acțiunile născute dintr'un fapt ilicit se pot judecata atât de Tribunalul domiciliului pârâtului cât și de acel al locului unde faptul ilicit s'a săvârșit, dâșii care au alegerea între aceste două instanțe de o potrivă de competente, s'au putut adresa Tribunalului Bacău, care ar fi Tribunalul locului unde s'ar fi produs faptul ilicit ce se acuză;

Că, prin „acțiuni născute dintr'un fapt ilicit” legiuitorul înțelege acele acțiuni cari rezultă din comiterea unui delict sau quasi-delict, în afară de orice legătură contractuală între delinquent și victimă — fapte ilicite și vătămătoare de care se ocupă art. 998 și 999 c. civ. adică este vorba de acele acțiuni menite să sancționeze așa numita culpa delictuală sau aquiliană;

Că, legiuitorul a permis victimei unui delict sau

quasi-delict să cheme pe delinquent la tribunalul locului unde faptul ilicit s'a săvârșit, părăndu-i-se nedrept și străgănitor ca reclamantul care nu se află în nici un raport contractual anterior cu delinquentul, să meargă totdeauna la domiciliul acestuia pentru a-l acționa în judecată ;

Că în speță, însă, reclamantii își sprilină viitoarea lor acțiune în daune pe un contract intervenit între dânsii și societatea Creditul Carbonifer, iar faptul ilicit în speță nu constă în altceva decât în violarea obligațiunei isvorând pentru societate din acest contract, obligațiunea care era aceea de a se abține în primul rând dela orice fapt imputabil sieși, comportându-se numita societate în așa fel încât să nu împiedice pe reclamantii a beneficia de dreptul ce rezultă pentru dânsii din contractul încheiat ;

Că, prin urmare este vorba de un viitor proces în daune ce se va întemeia pe noțiunea de culpă contractuală, care nu este compatibilă, cu răspunderea delictuală ;

Că, cumulul ambelor culpe nu se poate concepe când părțile sunt legate printr'un raport contractual, care exclude aplicațiunea art. 998 și următorii din codul civil ;

Că, dar, în speță ne fiind vorba de o acțiune care ar izvorî dintr'unul din faptele ilicite prevăzute de art. 998 și urm. c. civ. ; regulile de competență rămân cele cunoscute în materie de acțiuni personale, adică, în lipsă de alt domiciliu ales prin contract, reclamantul este dator să se adreseze întotdeauna la tribunalul domiciliului pârâtului ;

Că, textul art. 59 pr. civ. nu-și poate găsi aplicațiunea în speță,—acțiunea principală în vederea căreia reclamantii au introdus prezenta cerere de anchetă în futurum neputând avea în nici un caz caracterul unei acțiuni imobiliare ;

Că, față de cele expuse mai sus, incidentul ridicat de reprezentantul Soc. Creditul Carbonifer fiind întemeiat, bine și cu drept cuvânt Tribunalul l-a admis declinandu-și competența de a judeca cererea de anchetă în futurum etc.

Pentru aceste motive respinge.

NOTA. — În vremurile actuale cu ritm tot mai accelerat, de abuz, de neatenție și de nesocotire a patrimonilor, ca și a persoanei, doctrina își concentrează aproape întreaga putere de analiză și interpretare, chestiunilor de abuz, responsabilitate și garanție ; și de aceia niciodată nu s'a scris mai mult ca în aceste ultime decenii, asupra acestor materii.

Curtea de Iași se pronunță și ea, prin decizia pe care o publicăm mai sus, asupra cunoscutei „teorii a dualismului culpelor”, amplificată cu o chestiune de competență, privind introducerea acțiunei de „anchetă în futurum”.

Dată fiind actualitatea unei atare probleme, voi căuta să strâng aci sumar, din datele doctrinei, asupra unei atare chestiuni :

1. În adevăr, răspunzerea pentru culpă a fost consacrată de decuvreme de către doctrina și legis-

lațiile popoarelor și ea se ridică în statul de drept, pe respectul *libertății individuale*, din care își construiește întregul sistem de viață socială, din lăuntrul ordinii private, ca și a dreptului public.

Iar concepția modernă, condusă de un simț critic și rafinat, a mers chiar și mai adânc și a considerat manifestările de viață până și în cutele exercițiului dreptului însuși și modului cum se realizează de către parte, dreptul său, pentru a nu eși astfel exercițiul dreptului, afară din rostul său social și de interdependență socială, pentru care a fost înjghebat creind astfel, până și o responsabilitate pentru „abuzul de drepturi”, conturată, așa cum o găsim în cărțile cu totul de specialitate asupra acestei chestiuni ; și asupra căreia nu intrăm aci.

2. Dar privitor la responsabilitatea pentru despăgubirea aceluia căruia i s'a produs un *prejudiciu*, noțiunea de răspundere stă legată numai de : a. *faptul material* în sine ; b. dar și de existența, față de agentul producător al dăunei, de existența unui element psihologic care consacră „*imputabilitatea*”.

Cum și cărțile ne arată, reproducând un caz destul de amuzant, luat din *Ulpian*, al lipsei de responsabilitate a bărbierului care a tăiat pe acela care voise *cu tot dinadinsul* să se bărbierească pe un teren de sport, în plină activitate, — imputabilitatea este de esența responsabilității pentru daune, și ea a fost ridicată de cu vreme la suprafață de geniul juridic al popoarelor.

3. Elementul acesta, de domeniu psihologic, al *imputabilității* ne duce la o chestiune foarte delicată, a acelei tonalități specifice a quasi delictului, — pentru a nu ajunge să condamnăm persoane nevinovate, sau lipsite chiar de discernământ ; *căci*, în adevăr, așa cum, se spune, există și în această materie o „*capacitate quasi delictuală*”, și care ar conduce astfel la nevoie de definierea „*culpei*”.

4. Și totuși, autori de cea mai expresivă autoritate, ca d-l *H. Capitant*, nu se sfiesc să spună, că negăsim totuși aci în fața unei chestiuni, a cărei definițiune — a culpei — ar fi imposibil de dat ; dar pe care cată să o subliniem cu lămuririle necesare, în așa fel, ca să-i putem găsi, cel puțin un *criteriu* echitabil de aplicațiune ; și, mai ales să ne crelăm simțul necesar de înțelegere a ei, în raport nu numai cu precisele fapte nocive „in comittendo”, dar și față de toate omisiunile, lipsa de atenție, de prudență, etc., prin care faptele noastre pot ajunge să prejudicieze pe cineva.

5. Și fără a mă opri prea mult la modul destul de variu sub care doctrina dă expresie acestei *noțiuni*, — a culpei — pentru a mai reproduce așa cum reproduce tot cel care pătrunde în câmpul acestei chestiuni, toate părerile între care și pe acea „*sugestivă*” (sic) concepție pomenită de toți doctrinarii, ridicată de *Em. Levy*, în jurul unei „*confiance légitime trompée*” publicată în *Rev. cr. legislation* din 1899 — „*Responsabilité et contrat*” — și pe care noi, care suntem lipsiți de bibliotecile așa de complete, ni o putem urmări la origine, voi căuta to-

tuși, să sublinieze concepția lui Planiol și pe aceea a d-lu H. Capitant.

Astfel;

Planiol, în celebrul său „triptic” al dreptului civil, formula minunat culpa, ca o „călcare a unei obligațiuni preexistente”, indiferent de va fi fost, ori nu, animată de voința de a păgubi; și fie că s-ar fi călcat o obligație legală, ori una convențională; și mergea chiar și mai departe, încercând să fixeze și certe cadre de fixare și coordonare a acestor înfrângeri la o obligațiune preexistentă.

a. Abținerea de la violențele contra persoanei și lucrurilor acestora;

b. Abținerea de la orice fraudare;

c. Abținerea de la comiterea acelor acte care prind o forță sau abilitate.

d. Și exercitare supravegherei indescutătoare a lucrurilor periculoase.

Se încerca prin aceasta, mai degrabă catalogare a cazurilor pe care le-a ridicat la suprafață jurisprudența până la zi și fără însă, să reușească să încareze astfel, toată gama variațiilor infinite ale cazurilor ce se mai pot ivi, — de cât o reală fixare de principii.

6. Domnul H. Capitant rămâne însă la conceptul romanic și la acea comparație cu acel tip abstract și ideal „bonus pater familias” și modul cum s’ar fi comportat un atare om în variile situațiuni, în care s’ar fi pus chestiunea unei atare responsabilități; și ca atare, tot cel care a lucrat cu răutate, cu imprudență, neglijent, cu stângăcie, etc. și ar produce prin aceasta o păgubire altuia, ar avea obligația de a o repara.

7. Condica noastră civilă întrebuițează, după cea franceză, o tehnică simplistă, redată în art. 998 c. civ. și până la 1003 c. civ.

Față cu aceasta și față cu lipsa oricărei definițiuni face să subsiste și în sistemul legislațiunii noastre, aceleași nedumeriri și discuțiuni.

De aceia, după cum s’a arătat, noțiunea de culpă se va deriva în general, din ideea de libertate și de drept subiectiv, care subsistă în mod egal pentru toți.

Responsabilitatea și o va angaja cineva, ori de câte ori va atinge pe altul în libertățile sale, luată expresia în sensul cel mai cuprinzător al cuvântului, — căci raporturile de viață pot fi extrem de variate și încrucișările de interese, sau faptele unora față de alții, adesea aspre inechitabile, lezionare și acționate de nevoi, sau instincte de viață, la care pornește fiecare cu interesele sale, cu temperamentul său, cu cerul său de credințe, mai mult sau mai puțin etic, etc.

Actele fiecăruia se mișcă astfel între cele două limite: dela obligația cristalizată în lege — fie ea, legea convenției părților, fie ea legea scrisă — și până la criteriile dreptului natural care ne străjuște moral faptele.

Și va fi caz de desdăunare, și deci de punere în joc a principiilor acestei materii, delictuale și quasi-delictuale, ori de câte ori, față cu această largirea definițiunii lui Planiol prin călcarea la o obligație preexistentă, omul, fie prin voința sa nocivă, încadrată de texte penale, prejudiciază pe altul și fie chiar și atunci, când voința sa nocivă ar scăpa de prevederea penală. Și va răspunde deasemenea nu numai când voința sa i se va articula în largul conștiinței lui a telor sale, dar și atunci când actele sale nu-i vor fi străjuite de acel subinconștient — atent, bine educat și stăpânit, care se cere fiecăruia dintre acei care trăiesc în societate pentru ca nici prin reflexele au instinctele sale, — în atât cât se bucură de un

discernământ al faptelor sale — să nu prejudicieze nedrept pe altul, prin „greșală”, „imprudență”, „neglijență”, etc.

Căci nimeni nu poate, fără a nu-și angaja responsabilitatea, să se atingă de acel *minim de liniște socială*, de libertate și integritate a fiecăruia, ca și de toate acele libertăți ce stau la baza societății — libertate individuală, solidaritate — care impun actelor noastre o atenție de fiecare clipă, și prin care în totul, să contribuie la liniștea din sânul cooperării sociale, după cum, nu se poate atinge cineva nici de toate restricțiile pe care le impun simțul moral de înaltă afectivitate, ca un precipitat al altruismului din noi și care trebuie să dozeze și să risipească egoismul actelor noastre.

Câmpul acesta, astfel trasat, dintre aceste două principii de viață, care indică ținuta ce trebuie să dăm actelor noastre, va fi țărmurit totuși, doar numai de limita pe care o impun faptelor noastre.

a. *Instinctul de conservare* — de păstrarea de sine.

Și, ca urmare, nu va fi responsabilitate, atunci când, prin actul în comitendo, sau în omitendo, va intra un scop superior de conservare individuală, care ar suprima, de pildă orice posibilitate a unui a vânt de apărare, sau salvare a altuia; cum, de exemplu; abținere de a salva prin îrot pe cineva care se înecă, etc.

b. După cum, nici toate acele acte care s’ar prezinta sub acea limită a obligațiilor înalt morale, cum ar fi călcarea unor noțiuni de simplă mondenitate, de caritate bună *cuvință*, etc. Astfel nu va fi loc la desdăunare pentru actele în care s’ar veni în conflict cu elemente de o ușoară și simplă afectivitate, ca: simpla reverență, mondenitate, curtuazie, etc.

8. Așa dar va trebui să se descifreze, îndeaproape, culpa și să se determine condițiunile pe care ea trebuie să le îndeplinească, pentru ca să poată fi loc la *imputabilitate* și deci la o reparațiune a prejudiciului cauzat; dar de care chestiuni nu ne vom ocupa aci.

9. Și, odată fixată ideea stăpânitoare a delictului civil și a noțiunii de culpă, se ridică o altă chestiune, care este de altfel și foarte tare controversată, aceia de a se ști dacă există aci un *dualism de culpă*: adică o culpă contractuală, ca și o culpă delictuală?

Așa, de exemplu, un călător care a luat un bilet de tren, pentru a fi transportat la București și ar suferi un accident feroviar în drum, ar urma el să reclame desăgăbiri din o culpă delictuală, sau din una contractuală, dedusă din neexecutarea contractului de transport, și care ar fi urmările unei atare deosebiri, etc.

10. În simplă teorie, s’ar putea spune că nu există nici o logică pentru a face o atare distincțiune.

În adevăr, în *structura ei interioară* nu apare cu nici o logică, sau posibilitate ca să se caute distincțiuni, căci culpa fie ea delictuală, ori contractuală, va rămâne vecinic — aceiași lipsire de la respectul unei obligațiuni anterioare, fie, o lege a părților — contractuală, — fie, o lege pozitivă, fie un postulat de al vieții morale, etc; după cum culpa nu se schimbă cu nimic în structura ei. Dacă călcarea unei obligațiuni se ridică din un câmp de fapte civile, sau din câmpul, sau cu ocazia, unor acte de comerț.

Culpa va rămâne așa cum se prezintă din analiza de mai sus, fără colorit civil, ori comercial, după cum și fără coloritul delictual, ori contractual.

Așa de pildă, luând frumoasa speță, adusă în ju-

decata Curței de Apel, București¹⁾ în care o parte pentru a vinde imobiul său dotat, fără respectarea formelor și condițiilor legale prevăzute pentru înstreinarea bunurilor dotate, ascunde prin manopere abile, dotalitatea bunului. Vânzătoarea este în o culpă vădită; și culpa rămâne neimpresionată în natura sa dacă va fi considerată ca culpă delictuală, sau ca o culpă contractuală. Și Curtea de București a dat o splendidă soluționare de speță, când, punând principiul obligativității de reparațiune a culpei, — repararea, care are a se face în bani, sau în natură, — obligă la repararea prejudiciului cauzat hoc sensu; făcând opozabil actul de vânzare părții, care avea datoria de reparația acelui prejudiciu pe care l-a adus părții, știut fiindcă soția dotală răspunde cu bunurile dotale pentru delictul și quasi-delictul sale.

11. „Totuși, dacă se voește, să se facă o distincțiune între culpa delictuală și culpa contractuală, pentru a-i marca mai bine planurile juridice *exterioare*, pe care ea se mișcă, — cum, de pildă, pentru a se fixa o deosebire de *origine* între cele două culpe; ori o deosebire între modul de *probațiune*, etc. evident că se pot fixa diferențe juridice între cele două culpe.

Diferențele vor apărea însă nu decurgând din natura în sine a culpelor, ci din natura specifică exterioră a faptelor, care în complexul lor, conturează acea culpă, și rosturile speciale pe care legiuitorul le atribuie fiecărui act în sine, din care isvorăște culpa.

12. Din acest punct de vedere, trebuie să recunoaștem, este adevărat, că legislația însăși, stabilește certe deosebiri între culpa delictuală și culpa contractuală.

In adevăr:

a. Privitor la *competință*, în acțiunea de despăgubiri pentru o culpa contractuală se admite că judecata se va face în fața forului competent al domiciliului părâtului etc., pe când la cea delictuală la locul unde s'a produs fapta producătoare de daune.

b. Din punctul de vedere al *întinderii responsabilității* și limitele reparațiunii, încă se face deosebire.

Și în timp ce, pentru repararea daunelor din culpa delictuală se admite ideea unei reparațiuni și *echitabilă integrală* a tuturor daunelor pricinuite, fie ele prevăzute, sau neprevizibile; dar, la responsabilitatea contractuală, răspunderea ar fi mai *restrânsă*, prin însăși câmpul contractual, va fi oarecum, parțială și anume, la daunele *previzibile*, în legătură directă și necesară cu obligația neexecutată (art. 1082 și urm. c. civ.) etc.

c. Tot sub acest aspect, s'ar putea remarca că prin răspunderea contractuală nu se poate urmări averea dotală, pe când pentru delictul și quasi-delictul, femeia răspunde cu averea sa dotală.

d. Privitor la *probațiune*, — pe când la culpa delictuală proba cată a se face în plin și complect, potrivit dreptului comun, pentru a evidenția vina celui în contra căruia se cere despăgubirea; la culpa contractuală, culpa apare *presumată*, prin însăși neexecutarea obligațiunii dovedită; iar exonerarea părții se va produce, făcând ea dovada culpei, prejudiciului, sau forța majoră.

e. În răspunderea delictuală. art. 1003 c. civ. consacra o *solidaritate* a agenților răspunzători de dauna pricinuită; și este îndoielnic dacă o atare solidaritate ar putea fi extinsă și la responsabilitatea contractuală.

f. Și tot astfel privind *prescripția*, privind *clauza de exonerare* pentru prejudicii, care nu ar fi compatibilă cu răspunderea delictuală, etc.

De aceia, sub acest punct de vedere, decizia publicată face o bună aplicațiune a principiilor, punând principiul dualismului culpelor și spunând că privitor la acțiunile cu caracter de daune contractuale, au a se îndruma la tribunalul domiciliului părâtului.

13. Curtea, pentru a-și justifica soluția merge și mai departe, și pune încă un principiu: „...*cumulul ambelor culpe nu se poate concepe când părțile sunt legate printr'un raport contractual, care exclude aplicațiunea art. 998 și urm. din codul civil*”.

Dacă deschidem cărțile de specialitate în această materie¹⁾ constatăm conturarea exactă a noțiunii de *cumul al responsabilităților contractuale și delictuale*; și mai constatăm că, deși nu decurge din nici un text de lege, un atare principiu, părțile ar fi libere să „*opteze*” pentru realizarea pe o cale, sau alta, a daunelor ce ea le-a încercat; ba, uneori, chiar să le cumuleze²⁾ fără a se ajunge însă, în felul acesta, la două reparațiuni — ceiace ar fi inadmisibil.

Cumularea acestor două responsabilități însă s'ar referi, mai exact vorbind, la *dreptul de a opta* între una sau alta, din acele două responsabilități;³⁾ căci sunt cazuri în care împrejurările contractuale exclud posibilitatea liberei alegeri din partea prejudiciatului a uneia din cele două căi de desdăunare; după cum sunt și cazuri în care existența unui contract intervenit între cele două părți, nu ar avea nici o influență, sau legătură, cu obligația de reparare a prejudiciului cauzat alteia, de către una din ele. Astfel, dacă, trecând pe stradă cu automobilul, rănesc pe o persoană care este chiar chirașul meu; raportul contractului nu are nici o influență asupra dreptului de daune pe care îl poate reclama chirașul, pe calea delictuală, de la mine pentru acest quasi-delict.

Dar, situația ar fi alta, atunci când prejudiciul părții s'ar produce cu ocazia executării, și în câmpul însăși de executare al unui contract; cum de pildă: dauna produsă prin lipsa măsurilor de securitatea lucrătorilor angajați la săparea unui șanț adânc, a căror maluri s'au surpat omorând pe unii din ei. Responsabilitatea va fi contractuală. Și se va impune responsabilitatea contractuală, când dauna se produce cu ocazia executării însăși a contractului mai ales atunci când prin stipulațiile contractuale s'au exclus responsabilitatea delictuală de plano; când au stipulat clauza de *exonerare pentru prejudiciile survenite din executarea contractuală*; când ar decurge aceasta chiar *tacit* prin ideea de *risc acceptat* când părțile au contractat întinderea, sau condițiile responsabilității, prin elementele contractuale; etc.

În atare împrejurări, este evident, nu va fi îngăduit ca partea să se poată deroba de la convenția făcută și să recurgă la o cale delictuală în lăuntrul căreia nu s'ar mai putea ține seamă și de convenția părților; și așa a fost concepută și prezentată de doctrină, ca și de jurisprudență această noțiune a cumulului.

Deaceia cred că, sub acest aspect, decizia Curței este în suferință când hotărăște, *fără alte considerații*, decât existența unui contract între părți, că aachietă în futurum cerută de dăunași așa cum s'a cerut, nu poate fi considerată decât ca o preparare de dovezi pentru o responsabilitate contractuală și nu delictuală.

1) Cum de pildă: Tr. théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle a D lor H. Mazeaud și L. Mazeaud (2 vol. Paris 1931; ori La Responsabilité de la puissance publique (en dehors du contrat) Paul Duez (Paris 1927).

La responsabilité civile, H. Lalou (Paris 1923), etc.

2) Lalou, No. 264 și urm.

3) Vezi Mazeaud I, 174 și urm.

14. Decizia de mai sus însă se amplifică și prin aceea că chestiunea competenței, se pune în legătură nu cu o acțiune de despăgubiri introdusă în contra agentului ce le-a produs, ci cu o acțiune de anchetă înfăpturată prin care, după cum însăși decizia o spune, se cerea, ca prin martori și experți să se constate că administrația societății din Comănești „prin violențe și cu forța au isgonit din galeriile minei de cărbuni, pe lucrătorii reclamaanților, împiedicându-i de a mai continua lucrările... în-susindu-și prin samavolnicie munca și avutul lor, periclitându-le lucrările efectuate de ei, prin invazia apei și prăbușirea galeriilor... și deci a constatată la fața locului prin martori și experți existența, starea, situația și valoarea lucrărilor enumerate de reclamaanți, spre a se putea servi într'un proces de daune ce voesc a intenta.”

Iar Curtea zice că; acest viitor proces nefiind de cât un proces de daune contractuale, nici ancheta în futurum nu se va putea face de cât tot la domiciliul la care s'ar putea intenta și acțiunea de daune contractuale tribunalul domiciliului pârâtului.

Privitor la ancheta în futurum, în adevăr, cerea de anchetă se introduce în conformitate cu dispozițiile art. 66 din pr. civ. care spune: „Oricine pretinde un drept sau un lucru, spre a-l dobândi, în caz de împotrivire din partea datornicului, sau deținătorului, trebuie să facă o cerere înaintea tribunalului competente.”

„Oricine are interes să constate declarația unui martor, părerea unui expert, o stare de lucruri, a unor bunuri mișcătoare sau nemișcătoare, a obține recunoașterea unui act scris., va putea cere judecătorului competente, potrivit art. 58 și urm. din acest cod, chemarea de urgență înaintea sa a părților interesate, pentru stabilirea cererei sale.

„Asemenea constatări pot sluji ca acte probatorii potrivit deosebitelor rândueți ale legii.”

Sub acest aspect Curtea a făcut o aplicație strictă a premisei ce a pus că întru cât ancheta tinde la stabilirea de probe pentru o responsabilitate contractuală, și întru cât art. 66 Pr. civ. dispune ca ancheta în futurum să se ceară la instanța competentă conform art. 58 și urm. Pr. civ., acțiunea de anchetă urmează să fie introdusă cu necesitate la domiciliul pârâtului, deși art. 58 Pr. civ. dispune că acțiunile născute din un „fapt ilicit” — fără a distinge între responsabilitatea delictuală ori contractuală — se pot introduce fie la tribunalul unde faptul ilicit s'a săvârșit, sau la tribunalul domiciliului pârâtului.

Florin Sion
Profesor Universitar
lași

PROIECT DE LEGE

Modificarea unor dispozițiuni din legea de organizare judecătorească

(Raportul Comisiei de legislație civilă)

Membrii Comisiunii de legislație civilă, comercială și criminală, întrunindu-se în zilele de 23, 26 și 27 Martie 1935, au luat în cercetare proiectul de lege pentru modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea judecătorească.

Legea de organizare judecătorească trebuie să ofere cetățenilor putința folosirii puterii judecătorești în condițiuni cât mai lesnicioase. De aceea instanțele de primul grad — tribunalele și judecătorii — sunt răspândite pe întregul cuprins al țării.

Legea trebuie să se mai preocupe încă și de o organizare cât mai potrivită a instanțelor, pentru ca opera de dreptate pe care ele sunt chemate s'o înlăptuiască, să fie făcută în condițiuni cât mai ideale.

Nu e deci de mirare că sub imboldul experienței și al evo-

luțiunii vieții sociale, legea de organizare judecătorească să suferă permanente modificări cu tendința de adaptare și perfecționare.

Legea de față, urmărind ambele scopuri pe care le-am euunțat, pornește în primul loc dela datele experienței. Din expunerea de motive rezultă cu câtă grijă și după câte minuțioase cercetări s'au stabilit instanțele care nu mai corespund menirii pentru care au fost create. Și desigur în vremurile acestea când veniturile Statului trebuiesc guvernate cu economie, faptul că proiectul se preocupă în primul loc de instanțele și posturile care se cer suprimate, nu poate apărea decât foarte liresc. Sunt instanțe care sunt chemate să soluționeze un număr redus de afaceri, existența lor dacă se justifică altădată, nu se mai poate justifica acum.

Suprimările s'au făcut însă astfel pentru ca cetățenii din circumscripțiile destinate să nu se lovească de dificultățile marilor departări atunci când vor voi să-și găsească dreptate. Urmărind aceste idei, s'au suprimat judecătorii rurale, mixte sau urbane din cuprinsul orașelor, transformându-se judecătorii urbane rămase, în mixte, sau contopindu-se câte două judecătorii rurale într'una singură.

S'au suprimat secții de tribunal, pentru că divizarea afacerilor în două sau trei secții s'au dovedit la acele tribunale ca inutile.

S'au desființat cele 4 Cadiate care erau aproape lipsite de afaceri, dându-se afacerile de competența lor în competența instanțelor de drept comun.

Pe lângă aceste instanțe s'au suprimat 114 posturi de judecători și s'au înscris în lege convenitele dispozițiuni pentru ca să nu se procedeze la nici-o numire nouă în magistratură, până ce acei 114 judecători, ale caror posturi au fost suprimate, nu vor fi plasati. De asemenea judecătorii Cadiatelor, doctori sau licențiați în drept, vor fi numiți în magistratură, dar după depunerea examenului vor putea fi considerați ca definitivi.

Prin aceste măsuri distribuția justiției este organizată în raport cu necesitățile stricte ale justițiabililor, dându-se fiecărei instanțe și fiecărui judecător atribuțiunile la care are dreptul în serviciul căruia i s'a devotat.

Tot în această ordine de idei proiectul desființează instituția judecătorului concordatar unic, preconizând atribuirea acestei funcțiuni pentru fiecare caz în parte.

În sfârșit, primul-președinte al tribunalului este rechemat la atribuțiunile de președinte al secțiunii I, scoțându-l astfel din cercul restrâns al atribuțiilor administrative și redându-l funcțiunii sale firești de a împărți dreptate.

Reducerea și suprimările pe care proiectul le propune după serioasă și mai ales riguroasă cercetare, întreprinsă prin diferite organe, ne fac să ne gândim la decretul francez din 1926, care poartă semnăturile iuste ale lui Poincaré și Barthou și care a modificat organizarea judecătorească franceză în forme și mai radicale, pentru că astfel o cereau interesele de ordin general.

Proiectul îmbrățișează însă și o altă categorie de norme referitoare la alcătuirea instanțelor judecătorești și la promovarea elementului de seamă care constituie corpul nostru judecătoresc și cu care avem dreptul legitim de a ne mândri.

Astfel din Consiliul superior al magistraturii va face pe viitor parte și procurorul general al Inaltei Curți de Casație. Măsura este cum nu se poate mai justificată, pentru că în înalțul for care apreciază meritele în clipele hotărâtoare pentru cariera magistratului, membrii parchetelor vor găsi pe magistratul care stă în vârful piramidei. Nu mai puțin funcțiunea pe care procurorul general o îndeplinește, participând în instanțele de divergență și secțiunile unite ale Inaltei Curți, îi dau o calitate care impune prezența sa alături de primul-președinte și președinții instanțelor supreme.

Președinții Curților de Apel din Constanța și Târgu-Mureș câștigă după 10 ani de activitate, drepturile pe care le au primii-președinți ai Curților de Apel cu mai multe secțiuni. Serpară astfel o nedreptate pe care înalții magistrați aveau s'o suporte pentru considerațiuni străine meritului, capacității și operei de distribuție a justiției pe care ei o înfăptuiesc.

În sfârșit, proiectul reglementează regimul detașărilor, reducându-le la strictul cerul de interesul serviciului, înțeles în sensul cel mai restrâns al cuvântului.

Prin toate aceste modificări, proiectul realizează un progres indiscutabil față de trecut, și acest pas înainte, pe care el îl marchează, merită votul aprobator al Adunării.

Din delegațiunea comisiei prevăzută de art. 93 al Regulamentului Adunării, fac parte d-nii deputați Al. Alexandrin, H. Aznavorian și M. Rarinescu.

Raportor, NICU A. STOEANOVICI

27 Martie 1935